

Talousvaliokunta

00102 EDUSKUNTA

Viite: Lausuntopyyntönnö 22.2.2021

Lausuntonamme esitämme seuraavaa:

HE 265/2020: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Hallituksen antamassa lakiesityksessä on ollut tavoitteena alentaa sähkönsiirtohintoihin liittyvää hinnoittelupainetta ja leikata nykyisiä tuottotasoja.

Sähkömarkkinalain tarkoituksena on sähkötoimitusvarmuuden parantaminen. Nyt annettu lain muutosesitys on sinällään perusteltu yhteiskunnallisen edun kannalta. Sähkömarkkinalaki velvoittaa osan verkkoyhtiöistä yli 20 vuotta kestäviin normaaleja investointitasoja korkeampiin verkostoinvestointeihin. Näitä investointeja on jo nyt rahoitettu lainoittamalla, jotta laissa määritellyjä asiakasmääriä saadaan kulloinkin toimitusvarmuuden piiriin. Ensimmäinen vaatimus 2019 vuoden loppuun 50 % vakituisista asiakkaista toimitusvarman verkon piirissä ja vuoden 2028 lopussa 75 % sekä lopuksi vuoden 2036 loppuun mennessä kaikki asiakkaat. Nämä aikarajat vaativat normaaliin verkon vanhenemiseen nähden yli 20 vuotta jatkuvasti investoimaan normaalia verkon vanhenemista enemmän.

Edellä oleva tarkoittaa osalle verkkoyhtiöistä jatkuvaa velkaantumista ja kyse ei ole mistään ylimääräisten tuottojen siirtämisestä omistajille. Asiakkailta saadut verkkopalvelumaksut käytetään verkon uudistamiseen lain vaatimusten mukaisesti. Nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus lähtee ensisijaisesti tuottojen rajaamisesta, jotka osalle yhtiöistä käytännössä tarkoittavat verkkojen uusimahdollisuuksien edelleen kaventamista ja jo otettujen lainojen takaisinmaksun mahdollistamisen epävarmuutta sekä rahoituksen kallistumista ja lainaehtojen tiukkenemista.

Siirtohintojen tasoa arvioitaessa on syytä lisäksi tarkastella nykyisessä lainsäädännössä olevia toimitusvarmuusvaatimuksia. Hintojen nousu on aiheutunut näiden vaatimusten täyttämisestä. Mikäli hintojen alentamista halutaan terveellä tavalla edistää, on toimitusvarmuusvaatimuksia syytä arvioida uudelleen. Ovatko vaatimukset osittain sellaisia, että ne johtavat yhteiskunnan kannalta liian korkeisiin maksuihin? Esimerkkinä mainittakoon vähän sähköä käyttävät kohteet, joiden tuotot harvoin kattavat niistä verkoille aiheutuneita kustannuksia, kun nyt voimassa olevat toimitusvarmuusvaatimukset niiden kohdalla toteutetaan lain vaatimalla tavalla.

Erityisesti tämä tulee nousemaan esille vuosien 2028 – 2036 välisenä aikana verkkojen uusinnassa, jolloin toimitusvarmuuden piiriin tulee lopulta kaikki asiakkaat.

Katsomme, että nyt annetussa hallituksen lakiesityksessä edellä olevat asiat ovat jääneet vähälle arvioinnille. Jatkuva pitkäaikainen velkaantuminen ja näköpiirissä oleva lainsäädännön jatkuva kiristäminen luo epävarmuutta lainoittajiin ja yhtiöiden omistajiin päin.

Yleisen keskimääräisen tarkastelun lisäksi olisi valvojan viranomaisen syytä tarkastella yhtiökohtaisia tilanteita, koska heillä on käytettävissään hyvin yksityiskohtaiset taustatiedot kaikista valvottavista ja näin antaa velvoite kehittää valvontamenetelmiä toimivampaan suuntaan. Kehitystavoitteena on lisäksi syytä olla menetelmien yksinkertaistaminen siten, että niiden sisältö olisi myös nykyistä paremmin asiakkaiden ymmärrettävissä.

Professori Pertti Järventausta on pohtinut sääntelyn muuttamisesta hieman USA:n mallin mukaiseksi, jossa huomioidaan verkkoyhtiön tilanne ja olosuhteet esim. eri malleilla sääntelyn kannalta. Mielestämme asia olisi Suomessakin selvittämisen arvoinen.

Lakiesityksen vaatimukset kustannustehokkaiden ratkaisujen käyttämiselle ja kohtuullisen tuoton sallimisesta, joka vastaa esim. yleistä eurooppalaista tasoa, on kannatettavaa.

KAA 9/2020: Kansalaisaloite laiksi sähkömarkkinalain sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Kansalaisaloitteen sisältö noudattelee periaatteiltaan hallituksen aloitteen sisältöä, mutta menee tiukennusten osalta pidemmälle ja sisältää siten mielestämme vastaavat ongelmat kuin edellä on todettu.

Aloitteessa nostetaan lisäksi esille laatuhyvitykset ja tarjoukset säävarmuuspalveluista, joita pitäisi asiakaskohtaisesti antaa vaihtoehtona verkon laadun parantamiselle. Ajatus on sinällään mahdollinen, mutta ei voi toimia pelkästään yksittäisen asiakkaan vaatimuksesta tuottaakseen verkon uudistamisessa säästöjä. Säästöjä saavutetaan silloin, jos verkkoyhtiö voi jollakin esim. harvaan asutulla alueella tehdä alueellisen kokonaisratkaisun, jossa verkon luotettavuustaso jää säädettyä alhaisemmaksi ja kaikki kyseisen alueen asiakkaat ovat sen piirissä. Tällöin syntyy säästöä, joka voitaisiin jyvittää tuon alueen asiakkaille alennettuina siirtohintoina. Tämä kuitenkin edellyttää, että laissa säädetyistä vakiokorvausvaatimuksista tulee näillä alueilla voida poiketa, koska lähtökohtaisesti sovitaan alemmasta laatutasosta, joka huomioidaan jo alennettuina siirtohintoina.

LA 78/2020: Lakialoite kansanedustaja Markku Eestilä

Kansanedustaja Markku Eestilä on aloitteessaan LA 78/2020 esittänyt ratkaisuksi toimitusvarmuusinvestointien jatkamista erittäin painavista syistä vuoteen 2045 saakka. Tämän aloitteen mukainen lakimuutos esim. vähän sähköä käyttävien asiakkaiden (alle 2500 kWh/vuosi) kohdalla helpottaisi osaltaan harvaanasuttujen alueiden siirtohintojen nostopaineita. Yhtiöiden mahdollisuudet selvittää toimitusvarmuusinvestoinneista taloudellisessa mielessä esim. velkaantumisen osalta paranisivat.

Ystävällisin terveisin

Järvi-Suomen Energia Oy

Arto Pajunen
toimitusjohtaja